Eminescu și legăturile sale cu ”*Colegiul Sf. Barbara din Viena*” (*Collegium Graeca-Catholicum ad Sanctum Barbaram*).

Prezența lui Eminescu în capitala Imperiului austro-Ungar și, mai ales, activitatea acestuia în cadrul unor societăți literare ale tinerilor aflați la studii la Viena au stat în mod constant în atenția cercetătorilor.

S-au scris numeroase studii, mai ales despre geneza societății ”*România Jună*”, cât și cu privire la rolul jucat de Eminescu în unificarea celor două societăți ale tinerilor români din această țară. De aceea, în continuare, dorim să evocăm un episod mai puțin cunoscut din biografia poetului, datând din perioada primelor luni de studenție la *Universitatea din Viena*, prezentând dovezi documentare privind gestul de mare noblețe spirituală, constând în donarea de către Eminescu a unor valoroase cărți de istorie românească pentru Biblioteca ”*Societății bisericești-literare a teologilor români”*, din cadrul ”*Seminarului central greco-catolic, Sf. Barbara”* din Viena[1].

În acea vreme, Viena a reprezentat un pol de atracție pentru românii dornici de învățătură, mai ales cei provenind din Transilvania, Bucovina dar și din celelalte provincii istorice ale țării noastre. O sumedenie de personalități românești își leagă numele de Viena sau de Austria (circa 8000 de nume de studenți români apar în matricolele universitare, în decursul timpului): Nicolaus Olahus, Petru Maior, Gh. Șincai, Gheorghe Lazăr, Zenovie Pop, Dinicu Golescu, Petrache Poenaru, Al. Papiu-Ilarian, Simion Bărnuțiu, Mihail Kogălniceanu, Nicolae Bălcescu, Nicolae Filimon, Andrei Șaguna, T. Maiorescu, Samuil Andrievici Morariu, Alexandru Hurmuzachi, Alexandru Lupu, Ioan Molnar Piuariu, Eusebiu Mandicevschi, Epaminonda Bucevschi, I. Slavici, M. Eminescu,

[1] „Kais. Kön. Gr. Kath Central-Seminar”.

Lucian Blaga, D. D. Roșca, G. Enescu, etc. Semnificativ este faptul că majoritatea corifeilor ”*Școlii Ardelene*” au făcut studiile la Viena: Samuel Micu, Gh. Șincai, Petru Maior, Ion Budai Deleanu, Ioan Piuariu-Molnar etc.

În acest context de efervescență studioasă, în secolul XIX au apărut o serie de asociații culturale românești la Viena. Astfel, în 1840, Eudoxiu Hurmuzachi înființează *”Societatea de lectură juridică*” iar, în anul 1861, Aron Pumnul inițiază ”*Societatea bisericească literară a teologilor români”.*[2]

La acestea se adaugă ”*Societatea literară și științifică a românilor din Viena”* (1864), un club social-literar deschis oricărui doritor, precum și *”Societatea Studențească științifică-socială ROMÂNIA”* (1867), destinată doar studenților, care îl avea ca președinte pe Andrei A. Muresianu, care obținuse la Viena titlul de doctor, cu doi ani mai înainte[3].

Încă de la venirea sa în capitala Imperiului Cezaro-Crăiesc, Eminescu se înscrie în ambele societăți amintite mai sus, în toamna anului 1869, militând pentru fuzionarea acestora într-o singură organizație, sub denumirea ”*România Jună”*[4]*,* eveniment petrecut la 6 Aprilie 1871[5].

[2] Între anii 1841-1842, Aron Pumnul a urmat cursurile liceului piarist de la Cluj, după care a plecat la Viena, în vederea urmării unor studii teologice de grad înalt, în cadrul *Colegiului Sfânta Barbara*, în paralel cu alte studii universitare. În cadrul *Colegiului Sf. Barbara*, el a înființat o societate a studenților români, denumită *„Rumânimea cea tânără*”, având un program inspirat din ideile luministe ale epocii (formarea de dascăli bine instruiți în domeniul istoriei, economiei, fizicii, dreptului natural şi naţional), precum şi un proiect ce privea traducerea de cărți și manuale școlare. Denumirea *”Românimea cea tânără*”, dată de Aron Pumnul, societății studențești din cadrul colegiului Sf. Barbara poate fi modelul după care Eminescu a propus, la 1871, înființarea *”României June”,* oricum, ambele ducându-ne cu gândul la mazziniana denumire ”*Giovine Italia”.*

[3] Corneliu Crăciun,” *Societăți academice române din Viena (1861-1918*)”, Oradea, Editura *Logos' 94*, 2001; idem, ” *Societăţi academice din Bucovina (I). Arboroasa şi Junimea*”, Oradea, Fundaţia culturală *„Cele trei Crişuri”,* 1997; Eugenia Glodariu , ”*Asociațiile culturale ale tineretului studios român din Monarhia Habsburgică (1860-1918)*”, Cluj-Napoca, 1998; I. Grămadă, ”*Societatea academică social literară „România Jună” din Viena (1871-1911). Monografie istorică”*, Arad, Tip. „Concordia”, 1912.

[4] Vezi G. Bogdan Duică, ”*Despre Eminescu*” (Conferință), în ”*Cosinzeana*”, X, 1926, p.58-59; I. Grămadă, *”Mihail Eminescu”*, Heidelberg, 1914.

[5] Într-un registru de evidență al asociațiilor din Viena - *Vereinkataster* (1893) sunt trecute și numele acestor organizații românești: ” *Wissenschaftlichgeselligen Studentenverein ”România*”, respectiv ”*Rumanische Aktigesellschaft fur Holzgewinnungund Dampfsagentrieb Bukarest, filiale Wien*”, active între 1869-1893.

Prezentăm în continuare, câteva date documentare despre această *”Societate bisericească literară a teologilor români”,* care a funcționat în cadrul Seminarului ”*Sfânta Barbara”* din Viena.

Societatea s-a înființat la data de 15.10.1775 pentru studenții de confesiune greco-catolică din Imperiu, care doreau să studieze teologia la *Universitatea Viena*. Seminarul a funcționat într-o biserică a ordinului iezuit (*Sfânta Barbara*).

La mijlocul secolului al XVIII-lea, iezuiții organizaseră cel mai perfecționat sistem de educație, cu filiale de învățământ deschise în întreaga lume.

Deoarece în 1773 ordinul a fost interzis (temporar), printr-un edict al Mariei Tereza, clădirea convictului iezuit din Viena a fost transformată în sediu al Seminarului Greco-Catolic ”*Santa Barbara”.*

Intrată în posesia ritului oriental de la Viena, *Biserica Sf. Barbara*[6] a fost prevăzută cu un iconostas, pictat de meșterul transilvănean Efrem Micu, vărul lui Samuel Micu. Ioan Budai – Deleanu a activat o vreme ca psalt (cântăreț) la această biserică, iar Petru Maior a îndeplinit funcția de prefect de studii la seminarul respectiv.

În urmă cu câțiva ani, publicația *”România Literară*”[7] a lansat ipoteza că iconostasul *Bisericii Sf. Barbara* ar reproduce portretele unor cărturari din Transilvania, sub chipul celor 12 apostoli. Prototipul Apostolului Ioan ar fi chipul lui Ioan Budai-Deleanu.

După numai 9 ani[8] de la inaugurare, seminarul își închide sălile de clasă, ca urmare a decretului Împăratului Iosif al II-lea de desfințare a seminariilor diecezane și înlocuirea lor cu seminarii generale. Suveranul dorea laicizarea

[6] Situată lângă clădirea Poștei Centrale din Viena.

[7] Nr. 26/16 iulie 2010.

[8] În acest scurt interval de timp, la *Seminarul Sf. Barbara* au studiat 41 de elevi români, printre care S. Vulcan, Gh. Șincai, Petru Maior și alții.

învățământului, prin trecerea acestor seminarii sub autoritatea unor profesori și sustragerea lor de sub controlul episcopatelor.

Totuși, în anul 1803 porțile seminarului de la Viena s-au redeschis, printre absolvenți numărându-se și viitori ierarhi ai cultului greco-catolic din țara noastră (mitropolitul I. Vancea, episcopii V. Erdely și Mihai Pavel) sau cărturari cunoscuți (Aron Pumnul), care continuă lista celor ce au absolvit acest seminar cum ar fi Gh. Șincai, Ioan Budai-Deleanu, Vasile Ladislau Pop, Ioan Para, Vasile Rațiu, Ion Ciocan etc.

În anul 1843, la inițiativa lui Aron Pumnul, se înființează în cadrul acestui seminar ”*Societatea de lectură a teologilor români*”, care va deveni oficial, în 1861, ”*Societatea bisericească literară a teologilor români din Viena*”, având ca membri ordinari, de drept, pe toți studenții teologi din capitala Imperiului, iar ca membru extraordinar pe oricare alt student.

Statutele societății au fost aprobate de înalții ierarhi ai cultului greco-catolic, printre prevederile sale numărându-se și acelea care vizau perfecționarea limbii materne, efectuarea de traduceri de literatură religioasă, pedagogică și laică în limba română, încurajarea de producții literare originale. Acestea din urmă aveau a fi reunite sub formă de ”*Almanah*”.

Deviza societății era ”*Fiți perfecți !”*

Începând cu anul 1853, tinerii teologii români și-au creat propria bibliotecă[9], cu numeroase cărți în limba maternă, provenite din donații ale unor autori cunoscuți ai epocii (Al. Hurmuzachi, T. Cipariu, I. Maiorescu, August Treboniu Laurian, G. Sion sau Gh. Chițu, viitor ministru al învățământului din România).

În același an, se înființează în cadrul acestui seminar Societatea Culturală ”*Cercul Literar*”, care a editat revista ”*Armonia*”.

[9] In 1856, bibliotecar era teologul George Marchiş.

Tot aici, la *Seminarul Sf. Barbara* a fost organizat și un cor bisericesc[10], condus de Gr. Silași[11], prorector al seminarului, corifeu al românismului în Transilvania sfârșitului de secol XIX. Acesta, împreună cu Eminescu, Slavici și alți membri ai Societății *”România Jună”*, a pregătit *Sărbătoarea de la Putna* (15 august 1871), dedicată lui Ștefan Cel Mare, unde ilustrul profesor ardelean va rosti un discurs fierbinte în favoarea românismului, la sfârșitul căruia va fi ovaționat și purtat pe brațe.

Un alt personaj important, care își leagă numele de *Seminarul Sf. Barbara* din Viena*,* este Alexandru Roman[12], redactorul ”*Federațiunii*” (1868-1876).

Acesta a făcut studii universitare în capitala Imperiului (la *Seminarul Sf. Barbara*), unde a aprofundat cunoștințe din domeniul filozofiei, matematicii și teologiei, fiind considerat unul din cei mai străluciți studenți ai generației sale.

Din păcate, în anul universitar 1873/1874, autoritățile maghiare au decis transferarea tinerilor români de la *Seminarul Sf. Barbara* din Viena la *Seminarul Central din Budapesta*, ca studenți ai *Facultății de Teologie*, dar și schimbarea denumirii societății în ”*Salba Literară*”[13].

---

[10] Cantor era medicinistul român Ioan Ursu. Cf. Iuliu Moisil, *”Viaţa studenţilor români din Viena în a doua jumătate a sutei a XIX-a Amintiri”*, în 1862 societatea avea 14 membri şi 16 în anul următor, Gr. Silaşi fiind conducătorul acesteia.

[11]Gr. Silași (1860-1862, doctorat în teologie la Universitatea din Viena, apoi 1862-1873, vice-rector al *Seminarului Sf. Barbara*, și încă un doctorat în filosofie) a condus ”*Societatea bisericească literară a studenților teologic de la Seminarul Sf. Barbara”* și a colaborat la întemeierea *”României June*”, cunoscându-l îndeaproape pe M. Eminescu. A editat la Viena ”*Sionul românesc*” (1865-1867,1872). Devine membru al Academiei Române (1877)

[12] A fost numit profesor la gimnaziul „*Samuil Vulcan*” din Beiuș, fiind primul dascăl care a ținut prelegeri în limba română, ca dealtfel și la ”*Colegiul premonstratens*” din Oradea. Din 1851 a devenit profesor titular de limba română, la *Academia de Drept* din Oradea, iar din 1862 până în 1867, a fost profesor de limba română la *Universitatea din Budapesta.* Aici, Alexandru Roman a fost unul dintre fondatorii catedrei de limbă și literatură română, alături de episcopul greco-catolic Vasile Erdeli-Ardeleanu. Alexandru Roman s-a numărat printre membrii fondatori ai ”*Societății Literare Române”(1866)*, transformată apoi în *Academia Română*. El s-a mai numărat printre organizatorii *”Societății de Lectură a Junimei Române Studioase”* (1851) și ai *”Societății Petru Maior”* (1862). A fost redactor al gazetelor *„Concordia*” (înființată la Budapesta în 1861, în colaborare cu Sigismund Pap, până în 1866) și la *„Federațiunea*” (1868 - 1876), înființat tot de el la Budapesta, avându-l drept colaborator pe Mihai Eminescu.

[13] Cornel Sigmirean, ” *Studenții români de la Seminarul Central din Budapesta și Societatea Salba”*, în ”*Comunicările celui de al XVII-lea Simpozion al cercetătorilor români din Ungaria*”, (Budapesta, 24–25 noiembrie 2007), Giula, 2008 p.24-31

Raportul anual de activitate ale *"Societății bisericești literare a teologilor români din Viena"*[14] acoperă perioada 7 noiembrie 1869/ 5 iunie 1870 (când a avut loc cea de-a 7-a ședință a societății, sub președinția Dr. Gr. Silași). Din lectura acestuia aflăm detalii referitoare la legăturile lui Eminescu cu această organizație studențească.

Conform acestui document, semnat de Simeon Toma, președinte, George Bucsia, secretar, în prima ședință a avut loc înlocuirea vechiului casier, care a abandonat această însărcinare, cu Petru Uilăcanu, teolog anul I.

De asemenea, conform art.3, lit.b din *Statut,* fiecare membru al societății era obligat ca, în timpul adunărilor periodice, să susțină câte o prelegere, sau o încercare literară, tratând subiecte conforme cu scopul și obiectivele acestei asociații.

În cursul anului 1869/1870, au fost prezentate următoarele teme:

- G. Bucsia " *Două monumente în Dacia Traiană: Blajul și Piatra Libertății*";

-Stef. Gulasiu "*Prospect general asupra originii și dezvoltării științelor culturii moderne din întunecimea Evului Mediu*";

-J. Roxa "*Influența mamei asupra familiei și, prin urmare, și asupra națiunii";*

- Sim. Toma *" Chemarea preotului în genere și a preotului român în special";*

-Ab. Bociatu *" Influența creștinismului asupra culturii moderne";*

-Ambr. Berindea *" Trei recerintie asupra secolilor poporali";*

-Ales. Mica *" Studiu asupra așa numitei UNIO TRIUM NATIONUM" (recită apoi poezia Glasul unui român, de A. M.);*

-Cir. Groze *"O privire fugitivă în trecut, prezent și ceva despre viitorul românilor";*

---

[14] "Raportul anual al "*Societății bisericești–literare a teologilor români din Seminarul central greco-catolic Sf. Barbara din Viena"* a fost publicat în ziarul " *Federațiunea"* , 19/7 iunie 1870 (nr.53-385), anul III, MDCCCLXX, p. 209.

-Ant. Covaciu *”Câteva liniamente asupra culturii”;*

-L. Borosiu ” *Limba e inima iar patria este corpul unei națiuni”;*

-Bas. Porde *” Doliul Moldovei la 1812”;*

-Petr. Uilăcanu *”Visul meu*”, poezie.

La toate aceste expuneri a fost prezent și dr. Gr. Silași, care a încurajat și a mulțumit studenților pentru lucrările prezentate.

În ultima ședință, cea de-a șaptea, s-a procedat, conform Art. 16 din Statut, la alegerea noilor organe de conducere ale societăți, pentru anul următor: A. Bociatu-președinte; C. Groze –secretar; A. Covaciu –casier; B. Porde – bibliotecar, precum și la descărcarea de gestiune a vechiului comitet.

Partea cea mai interesantă a raportului anual de activitate al ”*Societății bisericești literare a teologilor români din Viena*” este aceea care se referă la ziarele românești citite de comunitatea studențească din Viena[15], respectiv la situația bibliotecii asociației, ocazie cu care este amintită și donația făcută de studentul M. Eminescu, audient la Facultatea de Filosofie din Viena.

Conform documentului citat, numărul volumelor bibliotecii a crescut în anul precedent cu 10 titluri, dintre care ”*Viața, ideile și operele lui Șincai”* (Alexandru Papiu - Ilarian); ”*Acte și date ale confer. de la Mercurea*” (Hurmuzachi); ”*Manual de armonie muzicală”* (Is. Vorobchievici, paroh gr.-ort. și profesor de muzică corală în Cernăuți).

”Iară neprețiuibilul op ”T e s a u r u de M o n u m e n t e” avem a-lu mulțumi Dlui M. Eminescu, ascultătoriu la filosofie în Viena, care căutând la neajunsele Soc. ni donară aceste opuri.”[16]

[15] Asociația primea un număr de 15 titluri de ziare, dintre care unele erau din Vechiul Regat (*„Românul", „Columna lui Traianu," „Informația Bucureștilor", „Convorbiri Literare," „Trompeta Carpaților*) altele de peste munți (*„Archiv.", „Federațiunea", „Gazeta", „Albina", „Familia", „Gur'a-Satului.", „Conccordia" si „Foi'a soc. de Bucovina"*) iar două erau străine (*„Reform" si „Osten*"); Pentru două-trei titluri existau abonamente; pentru restul, asociația beneficia de gratuități din partea redacțiilor respectivelor ziare.

[16] Este vorba de cele trei monumentale volume, semnate de Al. Papiu-Ilarian, apărute la București, în perioada 1862-1864, sub titlul: ” *Tezaur de monumente istorice pentru România...”*

Așadar, Mihai Eminescu, sosit în toamna anului 1869 la Viena, se înscrie imediat în cele două asociații frecventate de studenții români. Descoperind existența unei alte asociații, de asemenea studențești, dar a tinerilor teologi români, Eminescu face o donație de carte, pentru care i se aduc mulțumiri oficiale, consemnate în raportul anual de activitate pe anul 1870, redactat în luna iunie același an.

Trebuie să apreciem inițiativa unui student român, dispunând de un ”buget” lunar modest, de numai 18-20 de galbeni, care achiziționează 3 ”*neprețuibile*” cărți de istorie românească, pentru a le dărui unei asociații studențești, ca având o anume semnificație.

Subliniem faptul că gestul lui Eminescu de a dona cărți pentru *”România Jună”* , al cărei bibliotecar a fost ales[17], ni se pare unul firesc.

Dar ce tâlc are oare donația făcută de Eminescu pentru biblioteca amintitei asociații teologice ?

Să fi fost o dovadă de cinstire a memoriei mentorului său spiritual, ținând cont că această asociație a fost înființată chiar de către Aron Pumnul ?

Sau a reprezentat un act de curtoazie, un gest simbolic, făcut la Viena, pentru că redactorul șef al ziarului *”Federațiunea”* din Pesta i-a facilitat lui Eminescu posibilitatea de exprimare a unui punct de vedere politic atât de tranșant, uimitor de matur și curajos pentru un tânăr de 20 de ani ?

Însuși conducătorul *”Societății bisericești literare a teologilor români din Viena”,* dr. Gr. Silași, a devenit un prieten apropiat al mai tânărului Eminescu, cu ajutorul căruia a organizat și a derulat o amplă acțiune, cu tentă patriotică - Serbările de la Putna (1871), ajungând chiar membru al ”*României June*”.

Mai târziu (1 august 1878), reîntors în patrie, dr. Gr. Silași și Nicolae Fekete-Negruțiu au fondat la Gherla[18] o revistă cu titlul ”*Amicul Familiei*”, după

[17] Este cunoscut faptul că Eminescu a donat întreaga operă a lui Șincai bibliotecii *”României June*” de la Viena.

modelul ”*Familiei*” lui Iosif Vulcan, care a promovat intens personalitatea lui Mihai Eminescu[19].

Există câteva precedente în biografia lui Eminescu, care ne pot ajuta să înțelegem comportamentul său. Astfel, el a petrecut patru luni la Blaj (1866), fief al bisericii greco-catolice, dar și locul natal al lui Aron Pumnul; a locuit în căminul Seminarului teologic din Blaj; s-a împrietenit cu tineri ce frecventau instituții de învățământ ale bisericii de rit greco-catolic (*Biserica Unită*); în același an 1866 a participat la reuniunea ASTRA de la Alba Iulia, din conducerea căreia făceau parte și clerici greco-catolici; la Cernăuți și la Viena Eminescu a avut numeroși amici ce aparțineau acestui rit. Prin urmare, ne punem întrebarea firească*: Nu cumva Eminescu, care milita pentru unificarea mișcării studențești de la Viena, a fost primit ca membru extraordinar al acestei asociații românești, cu profil cultural, nu numai ecleziastic, chiar dacă el nu era totuși student la teologie ?*

De asemenea, credem că publicarea materialelor lui Eminescu în paginile ziarului ”*Federațiunea*”, organ de presă aflat în grija unor absolvenți ai *Colegiului Sf. Barbara* din Viena (Alexandru Roman, redactor șef, este unul dintre ei) nu este o pură coincidență. Tot astfel, nu este deloc întâmplătoare nici suita de materiale publicistice ale lui Eminescu, atingătoare de trecutul vieții religioase din România, unde istoria, rolul și locul Bisericii Greco Catolice nu sunt deloc ignorate și nici tratate cu răceală.

Sperăm că *”scotocirea”* de către istorici a arhivei acestei asociații, la Viena, sau la Budapesta, unde a fost strămutată asociația în anul 1873, ar putea aduce noi detalii privind conexiunile tânărului Mihai Eminescu cu membrii ”*Societății bisericești literare a teologilor români din Viena*”, ar devoala

---

[18] Revista și-a transferat apoi sediul la Cluj.
[19] Apud Dan Toma Dulciu, *” Idilă modernă” Poezie eminesciană necunoscută ? https://www.academia.edu/27250278/_Idil%C4%83_modern%C4%83_-_poezie_eminescian%C4%83_necunoscut%C4%83_*

resorturile prieteniei sau, dimpotrivă, ale inamiciției (a se vedea cazul Alexandru Grama[20] sau Vasile Lucaciu[21]) lui Mihai Eminescu cu unii dintre acești cărturari ori teologi.

În sfârșit, mai există un aspect demn de subliniat: În primele articole de presă, trimise de la Viena, Eminescu nu-și dezvăluie identitatea. Astfel, articolul *„O scriere critică”,* publicat *în „Albina*” din Pesta, (nr. 7/ 19 şi 9/21 din ianuarie 1870) nu este semnat. În aceeași manieră, articolul *„Repertoriul nostru teatral*”, tipărit în revista *„Familia”* din Pesta, se publică semnat doar cu iniţiale.

Trei luni mai tîrziu, în primăvara anului 1870, Eminescu face să apară în ziarul *„Federaţiunea*” din Pesta, sub pseudonimul *Varro,* primele sale articole cu caracter politic: *„Să facem un congres”, „În unire e tăria*” şi *„Echilibrul”,* puncte de vedere considerate subversive, ce i-au atras lui Ioan Poruțiu, redactorul responsabil al acestui ziar, consecințe juridice.

Identitatea lui Eminescu, în calitate de autor al incriminatelor articole, este devoalată abia la sfârșitul anului 1870 de către redactorii Revistei *”Familia*” (13 noiembrie) : *”Procesele de presă ale ziarului “Federaţiunea” se vor pertrecta în 29 noiembrie şi 7 decemvre la Curtea juraţilor din Budapesta. În urma celui din urmă proces, intentat pentru articolul „Echilibrul”, a intervenit un incident nou, rugându-se autorul aceluia de d-l Poruţiu a-i spune numele la judecătoriul de instrucţiune. Aşa dară acest proces se va intenta de-a dreptul în contra autorului.* ***Precum aflăm, autorul e junele poet şi colaborator al nostru d-l Michai Eminescu****.”*

Consemnarea numelui lui Eminescu în ziarul ” *Federațiunea*” (iunie 1870), desigur într-un alt context, dar după ce cenzura începuse să acționeze

[20] Septimiu Pop, ”*Curentul antieminescian în Ardeal*”, în vol. ”*Caravanele Ardealului*”, Cluj, 1938, pp. 65-70.
[21] V. Lucaciu, ”*Poetul Eminescu şi Biserica Catolică*”, apărut în Revista Catolică, anul V, Fascicolul III-IV, î15 – 28 februarie 1891.

pentru aflarea identității autorului celor trei fulminante articole, a însemnat un risc destul de mare la adresa tânărului student la filosofie !

Oricum, acest episod din viața de student a lui Eminescu este revelator pentru modul în care s-a angrenat acesta în viața comunității românești de la Viena.

Dan Toma Dulciu

Viena

08.01.2017

TESAURU

DE

MONUMENTE ISTORICE

PENTRU

ROMANIA

ATÂTU DIN VECHIU TIPARITE CÂTU SI MANUSCRIPTE

CEA MAI MARE PARTE STRAINE

ADUNATE PUBLICATE CU PREFATIUNI SI NOTE ILLUSTRATE

DE

A. PAPIU ILARIANU

TOMU I

BUCURESCI

TIPOGRAFIA NATIONALE A LUI STEFANU RASSIDESCU

1862

Titlul lucrării donate de M. Eminescu bibliotecii ”*Societății bisericești literare a teologilor români din Viena*”, după câteva luni de la sosirea sa la studii în capitala Austrei.

Pest'a, Domineca, 19/7 iuniu, 1870. **Nr. 53—385.** Anulu alu treilea MDCCCLXX.

Locuinti'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiunii
e in
Strat'a Morariloru Nr. 18.

Scrisorile nefrancate nu se voru primí decatu numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii.“ Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretiulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . 12 „ „ „

Pentru Romani'a
pre a. intregu 30 Fr. — 30 Lei n.
„ 6 lune 15 „ = 15 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taes'a timbrale pentru fiecce-care publicatiune separata. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Invitare de prenumeratiune
la
„FEDERATIUNEA“
pre semestrulu II (iuliu—dec.) 1870.

Incependu-se cu lun'a venitoria semestrulu alu II (iuliu—decemvre) rogàmu pre p. t. doritorii de a avé acestu diurnalu, sê binevoiesca a grabí cu prenumeratiunea m a i i n n a i n t e de acestu terminu, pentru ca sê ne scimu orientá in privinti'a numerului esemplariloru ce vomu avé a tiparí.

DD. abonati, alu caroru abonamentu espira cu finea semestrului ian.—iuniu, voru bine-voí a-si reinnoí, fàra intardîare, abonamentele, ér' pre acei Domni, cari sunt inca in restantia cu pretiulu de prenumeratiune, i rogàmu sê se grabesca a-si rafuí socotelele ca sê nu ni se immultiesca greutàtile.

Pretiulu de prenumeratiune se pote vedé in fruntea foiei ; remane si pre viitoriu acelu-a-si.

Ne rogàmu a se scrie l e g i b i l u si p r e c i s u: numele, locuinti'a, post'a ultima si post'a principale.

Totu-una-data potemu incunoscintiá pre DD. prenumeranti, cà s'au facutu dispusetiuni, pentru ca diurnalulu sê se espedeze câtu mai regulatu si credemu cà post'a inca si-va implení detorinti'a mai bine.

Administratiunea.

legile feudali, nu poteau avé proprietati immobile de feliu, ba nu poteau fi nece chiaru usufructuari la mai multu pamentu decâtu, ni-se pare, 4 sessiuni dupa familia, — acum, candu abiè si-mai potu indreptá spatele de dàrile si sarcinele cele multe, dupa unu tempu de 22 ani, voru fi devenitu toti proprietari mari, si asié ei voru fi cei ce platescu dàrile cele mai mari in municipie: deci, dreptulu de representatiune virile nu pote fi decâtu in folosulu loru cu atâtu mai vertosu cà li se asigureza partea cea de 1/5, carea are dreptulu a se folosí de limb'a sa. Ore idee ca aceste sè fia intratu in capulu Dlui ministru R a j n e r? Se pote, cà-ci se vorbesce éra-si palam et publice, cà totu acel'a-si domnu, care ne surprinse in 1868 cu conceptulu articlului de lege asié numitu pentru egal'a indreptatîre (?) a natiunalitàtiloru, — pricepemu pre Dlu H o r v á t h L a j o s, advocatu si legislatore vestitu d'in Miskolcz, — a conceputu si projectulu de sub cestiune; apoi insu-si ministrulu, in motivàrile sale, mai alesu acolo unde predâ tota potestatea guvernarei municipieloru, fàra de neci una respundere, in man'a comitiloru supremi, se provoca la art. de lege alu egalei indreptatîri. O! ironía si satira nespusa!

Dar' sè punemu pucintelu tota glum'a la una parte, si sè interpellàmu seriosu pre guvernulu tierei, cà loialu si morale este ore a face batujocura d'in milionele poporului, care porta fidelu arm'a spre aperarea statului si solvesce tributulu de milione pentru sustienerea acelui guvernu?

Éta, la ce sorte ticalosa au ajunsu bietele natiunalitàti si egal'a loru indreptatîre in Ungari'a; (§. 55); comitii supremi voru avé dreptulu eschisivu de a candidá pre deregatori, ce'a ce insemna cà ei voru poté conduce alegerile asié, ca sè nu pota fi alesi decâtu instrumente vile. Se intielege cà, sub rubric'a acést'a d'in urma, guvernulu conteza la inteliginti'a debila nemagiara.

Pre langa una potestate atâtu de mare a Comitiloru supremi, cari nu voru fi alt'a decâtu omenii cei mai supusi si aplecati ai guvernului, s'ar poté ore crede, cà guvernulu se va multiumí cu atât'a si nu va pretinde inca si alte drepturi pentru sine? de ora-ce vediuramu bine, cà asiediarea comitiloru supremi in fruntea municipieloru nu e alta decâtu centralisatiunea mascata a guvernarei si administrarei tierei in man'a ministeriului omnipotentu. Ba tréb'a merge pàna acolo, cà guvernulu, ca sè nu pota fi cum-va pacalitu prin cutare comite supremu mai liberalu séu altulu necapace in implenirea oficiului sêu, — si-atribue dreptulu d'a se mesteca in afacerile interne a le comitateloru, fia in urmarea unei apellatiuni, fia in urmarea substernerei protocoleloru, si a confirmá séu ratificá multe d'intre dispusetiunile comitateloru in cele mai vitali afaceri.

Dîseramu la inceputulu articlului nostru, cà nu vomu vorbí despre Transilvani'a, acésta tiera maltratata si tiranisata, ale carei-a destine trebue sê se reguleze dupa trebuintiele si relatiunile de acolo, l i b e r u d e o r i - c e i n f l u i n t i e e s t e r i o r e; inse nu e cu potintia a nu reflectá la una impregiurare ce o vedemu in projectulu Dlui ministru R a j n e r, cà adeca Dni'a sa scie, per tangentem, a face si capitale

B i b l i o t e c'a societàtii cresců in acestu anu cu 10 esempl.; d'intre acestea: „V i e t i'a, i d e e l e s i o p e r e l e l u i S î n c a i,“ etc. avemu a-o multiumí Dnului A. Papiu I l a r i a n u; „A c t e s i d a t e a l e C o n f e r. d e l a M e r c u r e a“ Dlui H u r m u z a c h i; „M a n u a l u d e a r m o n i'a m u s i c a l e“ Dlui Is. Vorobchieviciu parocu gr. or. si profes. de music'a chorale in Cernauti; éra nepretiuibilulu opu: „T e s a u r u d e m o n u m e n t e,“ avemu a-lu multiumí Dlui M. Eminescu, ascultatoriu la filosofía in Vien'a, cari, cautandu la neajunsele Soc., ni donara aceste opuri. Li esprimemu adunca multiumita.

”*Federațiunea*”, 19/7 iunie 1870, nr. 53-385, An III, MDCCCLXX, p.4